

Як захистити особисті немайнові та майнові права. Цивільно-правова відповідальність малолітніх та неповнолітніх осіб

1. Майнові та немайнові права.

Крім прав, які пов'язані з майном і власністю, цивільне право захищає також і особисті немайнові права.

Цивільний кодекс України

Стаття 269. Поняття особистого немайнового права

1. Особисті немайнові права належать кожній фізичній особі від народження або за законом.
2. Особисті немайнові права фізичної особи не мають економічного змісту.
3. Особисті немайнові права тісно пов'язані з фізичною особою. Фізична особа не може відмовитися від особистих немайнових прав, а також не може бути позбавлена цих прав.
4. Особистими немайновими правами фізична особа володіє довічно.

Стаття 270. Види особистих немайнових прав

1. Відповідно до Конституції України фізична особа має право на життя, право на охорону здоров'я, право на безпечне для життя і здоров'я довкілля, право на свободу та особисту недоторканність, право на недоторканність особистого і сімейного життя, право на повагу до гідності та честі, право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, право на недоторканність житла, право на вільний вибір місця проживання та на свободу пересування, право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості. Крім цих прав, існують й інші особисті немайнові права. Серед них — право на ім'я, а також на зміну імені. Право змінити ім'я особа набуває з 16 років.

Особа має право на самостійний вибір роду занять, а також на зміну роботи.

Важливим особистим немайновим правом є право на свободу пересування, громадянин України має право на безперешкодне повернення в Україну. Однак потрібно пам'ятати, що закон дозволяє встановлювати особливі правила відвідання окремих територій — військових полігонів, об'єктів, атомних електростанцій тощо з метою забезпечення державної безпеки, життя, здоров'я суспільства, окремих людей.

2. Цивільно-правова відповідальність.

Чи доводилося вам потрапляти в ситуації, коли хтось завдавав вам, вашим знайомим чи родичам певної шкоди? Розіграйте ці ситуації.

Яким же способом особа може захистити свої права? У якому випадку настає цивільно-правова відповідальність? Уявімо, що під час гарантійного строку вийшов із ладу комп'ютер або внаслідок падіння напруги електричного струму в мережі зламався побутовий електроприлад, унаслідок аварії пошкоджено автомашину, відмовився віддати борг ваш знайомий. Що спільного в цих випадках? По-перше одному з учасників правовідносин завдано матеріальної та моральної шкоди. По-друге, порушено норми цивільного права. Саме в таких випадках настає цивільно-правова відповідальність.

Цивільне порушення завдає шкоди насамперед конкретній фізичній чи юридичній особі. Тому держава, виявляючи готовність допомогти скривдженому, який має право звернутися за допомогою до суду, вимагає, щоб він виявив ініціативу, подав позов до суду. Отже, держава бере участь у притягненні особи до цивільної відповідальності лише за умови активних дій особи, яка постраждала. Вимагати відшкодування, притягнення винного до цивільно-правової відповідальності — право, а не обов'язок потерпілого.

3. Особливості цивільно-правової відповідальності неповнолітніх.

Неповнолітні особи можуть завдати шкоду людям своїми діями, іноді бути винними в невиконанні якогось зобов'язання. У цьому випадку постає питання про цивільну відповідальність неповнолітнього. Така відповідальність має особливості.

Ознайомтеся з витягом із Цивільного кодексу України та визначте, яку відповідальність за завдану шкоду нести будуть особи в запропонованих ситуаціях.

Цивільний кодекс України

Стаття 31. ...Малолітня особа не несе відповідальності за завдану нею шкоду.

Стаття 1178. Шкода, завдана малолітньою особою (яка не досягла чотирнадцяти років), відшкодовується її батьками (усиновлювачами) або опікуном чи іншою фізичною особою, яка на правових підставах здійснює виховання малолітньої особи, - якщо вони не доведуть, що шкода не є наслідком несумлінного здійснення або ухилення ними від здійснення виховання та нагляду за малолітньою особою (...).

Цивільний процесуальний кодекс України

Стаття 119. Форма і зміст позовної заяви

1. Позовна заява подається в письмовій формі.
2. Позовна заява повинна містити:
  - 1) найменування суду, до якого подається заява;
  - 2) ім'я (найменування) позивача і відповідача, а також ім'я представника позивача, якщо позовна заява подається представником, їх місце проживання або місцезнаходження, поштовий індекс, номер засобів зв'язку, якщо такий відомий;
  - 3) зміст позовних вимог;
  - 4) ціну позову щодо вимог майнового характеру;
  - 5) виклад обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги;
  - 6) зазначення доказів, що підтверджують кожну обставину, наявність підстав для звільнення від доказування;
  - 7) перелік документів, що додаються до заяви.
3. Позовна заява підписується позивачем або його представником із зазначенням дати її подання (...).

Стаття 120. Подання копії позовної заяви та доданих до неї документів
Позивач повинен додати до позовної заяви її копії та копії всіх документів, що додаються до неї, відповідно до кількості відповідачів і третіх осіб.

Кожна людина має майнові й особисті немайнові права, які надзвичайно важливі для її існування. До особистих немайнових прав відносяться, зокрема, право на життя, право на свободу, право на ім'я, право на вільний вибір місця проживання тощо.

Якщо майнові чи особисті немайнові права особи було порушено, той, хто завдав шкоди, може бути притягнутий до цивільно-правової відповідальності. Якщо шкоду завдано малолітньою особою (до 14 років), її відшкодуватимуть батьки, у віці з 14 до 18 років неповнолітній сам має відшкодувати збитки, але якщо його грошей і майна не вистачає, шкоду відшкодовують батьки.

Якщо винуватець не відшкодовує збитки добровільно, можливе звернення до суду з позовною заявою.